

LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS 2025–2029

Kertomus vuosilta 2021–2025

Suunnitelma vuosille 2026–2029

Kertomus vuosilta 2021–2025:

Hyvinvointilautakunta 6.5.2025

Kaupunginhallitus 13.5.2025

Kaupunginvaltuusto 27.5.2025

SISÄLLYS

JOHDANTO.....	3
OSA 1: HYVINVOINTIKERTOMUS VUOSILTA 2021–2025	5
<i>Talous ja elinvoima</i>	<i>5</i>
<i>Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet</i>	<i>10</i>
<i>Nuoret ja nuoret aikuiset</i>	<i>17</i>
<i>Työikäiset</i>	<i>26</i>
<i>Ikäihmiset</i>	<i>32</i>
<i>Kaikki ikäryhmät</i>	<i>37</i>
<i>Kuntalaiskysely, Minun arkeni ja elämäni -kysely sekä ZekkiPro -kysely</i>	<i>43</i>
<i>HYTE-kerroin</i>	<i>46</i>
<i>Yhteenveto</i>	<i>53</i>
<i>Hyvinvointisuunnitelman ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelman toteutuminen</i>	<i>55</i>
OSA 2: HYVINVOINTISUUNNITELMA 2026–2029.....	56
OSA 3: VALTUUSTOKÄSITTELY	57
LÄHTEET	58
LIITTEET	59

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

JOHDANTO

Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Kuntalain (410/2015, 37 §) mukaan kuntastrategiassa on huomioitava yhtenä osana kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Myös terveydenhuoltolaki (1326/2010, 12 §) määrittelee, että kunnan strategisessa suunnittelussa on asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet. Lisäksi laki edellyttää, että kunnassa seurataan asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. Kunnassa onkin laadittava valtuustolle kerran valtuustokaudessa laajempi hyvinvointikertomus, minkä lisäksi kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain.

Laaja hyvinvointikertomus on tärkeä asiakirja, joka ohjaa kunnan hyvinvointityötä. Hyvinvointikertomusta käytetään kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin sekä raportoinnin työvälineenä. Laaja hyvinvointikertomus koostuu kahdesta osasta. Kertomusosassa kuvaillaan hyvinvoinnin nykytilanne sekä hyvinvoinnin muutokset edeltävinä vuosina. Suunnitelmaosassa kuvataan tulevan valtuustokauden ajalle päätetyt tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvoinnin parantamiseksi.

Haapaveden laajaa hyvinvointikertomusta on valmisteltu loppuvuodesta 2024 lähtien vt. hyvinvointijohtajan koordinoimana. Valmisteluun ovat osallistuneet HYTE-työryhmän lisäksi erilaiset asiantuntijaryhmät. HYTE-työryhmässä ovat mukana kaupungin johtoryhmän lisäksi kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja, liikuntakoordinaattori, Jokihielten opiston rehtori, ympäristöjohtaja sekä kirjastonjohtaja-informaattikko. Asiantuntijaryhminä toimivat vanhus- ja vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto, nuorisofoorumi (Haapavedellä nuorten parissa työskentelevät ammattilaiset), LAPE-, NUOP- ja perhekeskustyöryhmä, EHKÄPÄ-työryhmä (ehkäisevän päihdetyön työryhmä) sekä

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

järjestöt. Lisäksi kuntalaisilla oli mahdollisuus osallistua hyvinvointikertomuksen valmisteluun kuntalaiskyselyn kautta. Kyselyyn saatiin vastauksia yhteensä 41.

Laajan hyvinvointikertomuksen lisäksi kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa ohjaavat muun muassa seuraavat suunnitelmat ja ohjeet:

- Haapaveden kaupunkistrategia 2023–2025
- Haapaveden kaupungin ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2023–2025
- Kulttuuripolku - Haapaveden kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimus 2019–2025
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisuunnitelma 2024–2025
- Terve Kunta -verkoston toimintasuunnitelma ja tavoitteet

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

OSA 1: HYVINVOINTIKERTOMUS VUOSILTA 2021–2025

Kertomusosan hyvinvointitieto on kerätty pääsääntöisesti saatavilla olevista indikaattoritiedoista, jotka löytyvät tämän asiakirjan liitteistä. Ajankohtaista tietoa on kerätty lisäksi valmisteluun osallistuneilta asiantuntijaryhmiltä, joilta on saatu paikallista ja eri ryhmiä koskevaa hyvinvointitietoa (vahvuudet ja haasteet/huolenaiheet). Tässä kertomusosassa hyvinvointitieto esitetään sähköisen hyvinvointikertomuksen rakenteen mukaisesti.

Talous ja elinvoima

Kuva Seppo Aho

Vuoden 2024 lopussa Haapaveden asukasluku oli 6 367 (Tilastokeskus Väestön ennakkotilasto 25.2.2025). Haapaveden asukasmäärä on laskusuuntainen (kuva 1 seuraavalla sivulla). Asukasluvun laskua aiheuttavat sekä luonnollinen väestönkehitys (kuolleisuus isompaa kuin

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

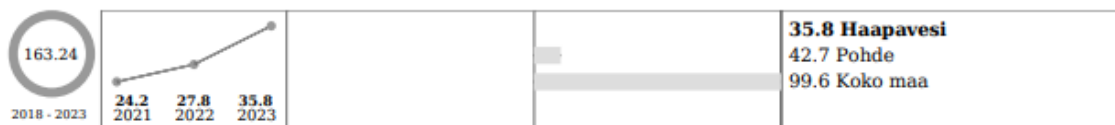
syntyvyys) että nettomuutto (lähtömuuttajien määrä isompi kuin tulomuuttajien). Muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien määrä on kasvanut (kuva 2).

Väestö 31.12.

KUVA 1. Väestönkehitys vuosina 2021–2023.

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

KUVA 2. Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1000 asukasta. Kehitys vuosina 2021–2023.

Kuten koko Suomessa, myös Haapavedellä väestö ikääntyy. Tämä vaikuttaa osaltaan esimerkiksi huoltosuhteen nousuun (kuva 3 seuraavalla sivulla). Huoltosuhde ilmoittaa, kuinka monta alle 15-vuotiasta tai yli 65-vuotiasta on sataa 15–64-vuotiasta (eli työikäistä) kohti. Eli mitä korkeampi huoltosuhde, sitä enemmän kunnassa on lapsia ja/tai eläkeläisiä. Haapavedellä tämä kertoo eläkeikäisten lisääntymisestä, sillä yli 65-vuotiaita on enemmän kuin alle 15-vuotiaita.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Huoltosuhde, demografinen

KUVA 3. Huoltosuhde, demografinen 2021–2023. Alle 15-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden määrä sataa 15–64-vuotiasta kohti.

Haapaveden kaupungin tilinpäätöksessä vuodelta 2024 todetaan, että ”Kuntien talous on näyttänyt hyvältä vuosina 2020–2023 lisääntyneiden valtionosuuksien ja veromuutosten ansiosta, mikä on johtanut toiminnan laadun ja investointien kasvuun. Vuoden 2024 aikana useat kunnat ovat havainneet taloustilanteen heikkenemisen.” Haastavista vuosista huolimatta Haapaveden kaupunki on pystynyt tekemään myös ylijäämäisiä tuloksia. Haapaveden kaupungin taloutta on tasapainotettu viime vuosina. Talouden tasapainottelun pitäisi kuitenkin tapahtua ilman, että palveluita supistetaan liikaa. Palvelujen supistaminen voi vaikuttaa väkilukuun ja elinvoimaan. Tarkemmin talouden kehityksestä voi lukea [vuoden 2024 tilinpäätöksestä](#).

Haapavetisten koulutustaso on noussut hiljalleen, tarkastelujakson (v. 2021–2023) aikana noin 4,5 prosenttia. Koulutustaso on koko maan tai Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen tasoon verraten kuitenkin vielä alhainen (kuva 4).

Koulutustasomittain

KUVA 4. Koulutustasomittain, kehitys vuosina 2021–2023.

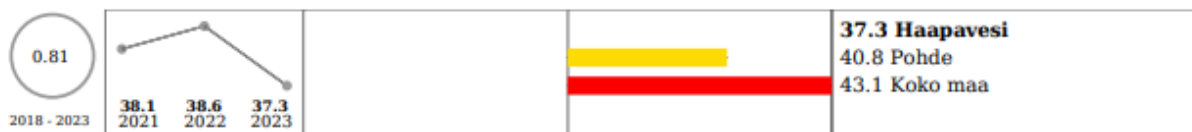

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

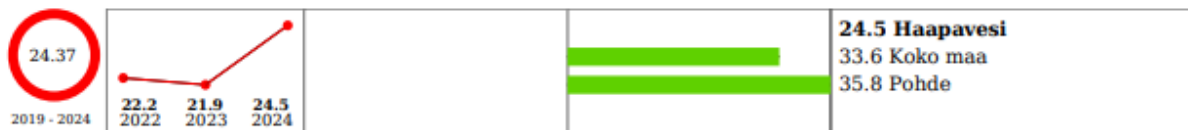
Vaikka työllisten määrä nousi hieman vuonna 2022, on sen jälkeen työllisyystilanne heikentynyt (kuva 5). Työttömien ja etenkin pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kuitenkin koko maahan sekä Pohteen alueeseen verrattuna matalampi (kuva 6).

Työlliset, % väestöstä

KUVA 5. Työlliset, % väestöstä. Kehitys vuosina 2021–2023.

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

KUVA 6. Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä. Kehitys vuosina 2022–2024.

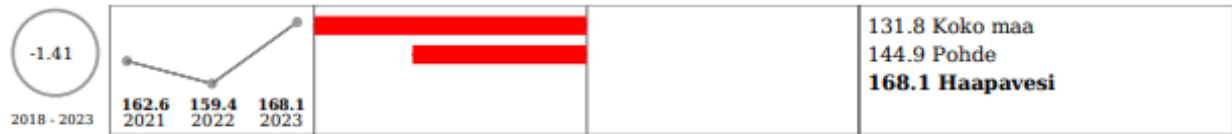
Elatussuhde lähti vuoden 2022 pienen laskun jälkeen jälleen nousuun (kuva 7 seuraavalla sivulla). Taloudellinen huoltosuhde eli elatussuhde ilmaisee, kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin lukeutuu koko ei-työllinen väestö, eli työttömät, eläkeläiset, lapset ja omaa kotitaloutta hoitavat. Elatussuhde on koko maahan verrattuna korkea (vrt. koko maa 131,8, Haapavesi 168,1).

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Taloudellinen huoltosuhde

KUVA 7. Elatussuhde.

Suurimpina työllistäjinä Haapavedellä toimivat julkinen sektori (30,5 %), teollisuus (21,3 %), tukku- ja vähittäiskauppa, kuljetus ja varastointi, majoitus- ja ravitsemustoiminta (12,8 %) sekä maa-, metsä- ja kalatalous (12,6 %). Tilastot ovat vuodelta 2023.

TIIVISTELMÄ:

- Haapaveden asukasmäärä laskee. Syntyvyyden enemmitys on laskenut, ja lähtömuuttajien määrä on isompi kuin tulomuuttajien.
- Haapaveden väestö ikääntyy. Huoltosuhde on noussut.
- Kuntien taloustilanteet ovat haastavia. Haapaveden kaupunki on kuitenkin pystynyt tekemään ylijäämäisiä tuloksia.
- Haapaveden koulutustasomittain nousee hiljalleen.
- Työllisyystilanne on heikentynyt. Työttömien sekä pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut.
- Taloudellinen huoltosuhde on noussut ja on korkea verrattuna koko maahan.
- Suurin työllistäjä Haapavedellä on julkinen sektori.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Kuva: Seppo Aho

Sähköisestä hyvinvointikertomuksesta poiketen tässä osiossa käsitellään 4. ja 5. vuosiluokan oppilaiden kouluterveyskyselyn perusteella saatua hyvinvointitietoa. 8. ja 9. luokan oppilaiden hyvinvointitieto käsitellään kohdassa nuoret ja nuoret aikuiset. Tämän valtuustokauden ajalta on saatavilla kahden kouluterveyskyselyn tulokset, vuosilta 2021 ja 2023. Uusin kouluterveyskysely on tehty keväällä 2025, mutta siitä tulokset julkaistaan vasta syksyllä 2025.

Kouluterveyskyselyn mukaan tyytyväisyys elämään on kohentunut 4. ja 5. luokan oppilailla. Vuonna 2023 tyytyväisiä elämäänsä oli 89,2 % ikäluokan lapsista (kuva 8 seuraavalla sivulla). Pojat olivat keskimäärin tyytyväisempiä elämäänsä kuin tytöt. Koko maahan ja maakuntaan verrattuna haapavetiset 4.- ja 5.-luokkalaiset olivat keskimääräistä tyytyväisempiä elämäänsä.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

KUVA 8. Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista.

Yksinäisyyttä ilmaisi tuntevansa vain 2,7 % vastaajista, ja yksikään kouluterveyskyselyyn vastanneista 4.–5.-luokkalaisista ei ilmoittanut, ettei heillä olisi yhtään hyvää kaveria. Pääsääntöisesti he myös kokevat olevansa tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä. Harrastaneisuus on lisääntynyt entisestään haapavetisten lasten keskuudessa. 91 % vastaajista kertoi harrastavansa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa (v. 2023, kuva 9). Harrastavien lasten määrä on noususuuntainen. Tähän osaltaan on varmasti vaikuttanut Harrastamisen Suomen Mallin kerhot, jotka tarjoavat matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia. Haapavesi on kulttuuripitäjä, ja se näkyy myös lasten harrastuksissa: 86,2 % vastaajista ilmoitti harrastavansa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa. Määrä on isompi kuin maakunnassa tai koko maassa keskimäärin.

Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

KUVA 9. Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

4. ja 5. luokan oppilaat kokevat myös terveydentilansa pääsääntöisesti hyväksi. Keskinäiseksi tai huonoksi terveydentilansa koki 8,8 % (vuonna 2023). Määrä on hieman pienempi kuin Pohteen alueella tai koko maassa. Mielialaan liittyviä ongelmia kertoi kokeneensa kahden viimeisen viikon aikana 17,2 % vastaajista. Määrä on lievässä laskussa. Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät ovat kuitenkin nousseet reilusti 7–12-vuotiailla (kuva 10).

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 7 - 12-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

KUVA 10. Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 7–12-vuotiailla / 1000 vastaavan ikäistä.

4.- ja 5.-luokkalaisten elintavoissa on muutamia huolestuttavia piirteitä. Kouluterveyskyselyn perusteella 4. ja 5. -luokan oppilaiden liikkuminen on laskusuunnassa. Vähintään tunnin päivässä liikkuvia on 38,5 %. Määrä on pienempi kuin koko maassa tai maakunnassa keskimäärin (kuva 11 seuraavalla sivulla). Myös lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä mittaavan MOVE!-mittauksen tulos on huonontunut reilusti vuodesta 2023 vuoteen 2024. Tulos on myös huomattavasti heikompä kuin koko maassa tai Pohteen alueella. Haapavetisistä 5.-luokkalaisista 50,6 % omaa heikon fyysisen toimintakyvyn MOVE! -mittausten mukaan (kuva 12 seuraavalla sivulla). Hampaiden harjaamisessa on vielä petrattavaa, vaikka tulos onkin jonkin verran parantunut. Silti edelleen noin 40 % 4. ja 5. luokan oppilaista ei harjaa hampaitaan kahdesti päivässä. Aamupalan jättää syömättä joka arkiamu peräti 37,9 % vastaajista. Määrä on lisääntynyt ja on suurempi verrattuna esimerkiksi koko maahan (kuva 13 seuraavalla sivulla). Asiantuntijaryhmien keskusteluissa huolta ovat aiheuttaneet myös

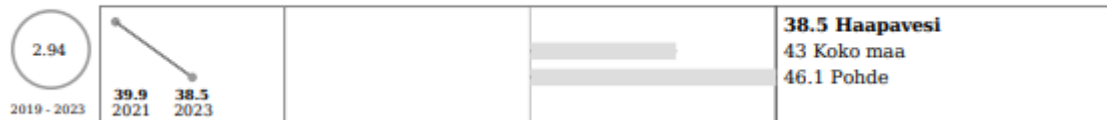

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

entistä nuorempien lasten päihdekokeilut ja -tietoisuus. Yhä nuorempi lapsi kokeilee päihteitä, ja he ovat hyvin tietoisia Haapavedellä saatavilla olevista päihteistä.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

KUVA 11. Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista.

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

KUVA 12. MOVE! -mittausten tulokset vuosina 2022–2024 Haapavedellä.

Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

KUVA 13. Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, % 4. ja 5. luokan oppilaista.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Koulunkäynti on pääsääntöisesti oppilaille mieluista. Koulunkäynnistä kertoi pitävänsä 70,3 % 4. ja 5. luokan oppilaista. Määrä on hieman laskenut. Kouluinnostus on laskenut melko paljon (kuva 14), mutta toisaalta koulu-uupumuksen kokemus oli laskenut. Kouluterveyskyselyn mukaan koulukiusaamista ei ole juurikaan esiintynyt Haapavedellä, ja se on vähentynyt vuosien 2021 ja 2023 kyselyjen välillä. 64,2 % 4.- ja 5.-luokkalaisista oppilaista kokee, että koulussa on mahdollisuus keskustella aikuisen kanssa mieltä painavista asioista. Noin puolet oppilaista kokee myös, että luokassa uskaltaa sanoa mielipiteensä. 22,6 % vastaajista oli käynyt koulukuraattorilla lukuvuoden aikana.

Kokee kouluinnostusta, % 4. ja 5. luokan oppilaista (alkaen 2021)

KUVA 14. Kokee kouluinnostusta, % 4. ja 5. luokan oppilaista.

Kouluterveyskyselyyn vastanneista 64,4 % koki, että lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus on avointa. Määrä on noussut, mutta on edelleen jäljessä koko maan tai Pohteen alueen keskimääräisiä lukemia. Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa oli kokenut vain 1,4 % vastaajista. Sekä fyysisen että henkisen väkivallan kokemukset ovat vähentyneet (kuva 15 ja kuva 16 seuraavalla sivulla). Kouluterveyskyselyn mukaan kodeissa ei juurikaan esiinny vanhempien liiallista alkoholin käyttöä. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotiaiden määrä on pieni ja se on laskenut tasaisesti vuosien varrella. Asiantuntijaryhmissä huolta aiheuttaa perheiden taloudellinen tilanne. Lasten pienituloisuusaste on korkeampi verrattuna maakuntaan tai koko maahan. Alle 18-vuotiaista 15,5 % asui pienituloisissa

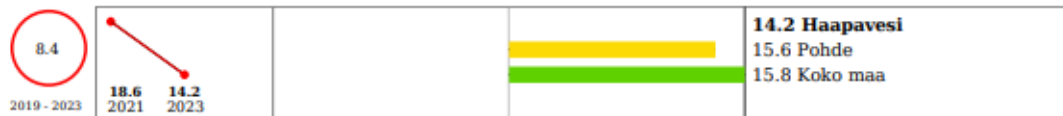

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

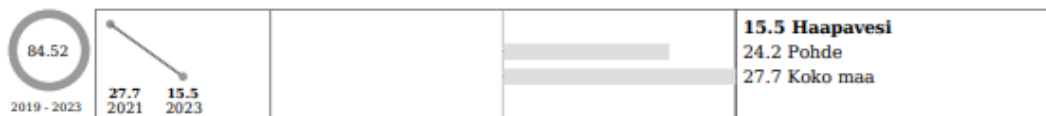
kotitalouksissa vuonna 2023 (kuva 17). Lapsiperheistä 4,7 % sai toimeentulotukea vuonna 2023. Määrä on kuitenkin ollut laskusuunnassa.

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

KUVA 15. Fyysisen väkivallan kokemukset.

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

KUVA 16. Henkisen väkivallan kokemukset.

Lasten pienituloisuusaste

KUVA 17. Lasten pienituloisuusaste Haapavedellä.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Vuosina 2021–2025 on tehty monia lasten, varhaisnuorten sekä lapsiperheiden hyvinvointia tukevia toimenpiteitä (tarkemmat erittelyt liitteessä 1). Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja ongelmien ennaltaehkäiseminen vaatii monialaista ja verkostomaista yhteistyötä sekä vuoropuhelua. Haapavedellä onkin paljon eri alojen ammattilaisia, jotka työskentelevät lasten ja lapsiperheiden parissa. Yhteistyötä eri tahojen kesken on tiivistetty laatimalla esimerkiksi Perhekeskuskäsikirja.

Vanhemmuuden tukemiseksi on järjestetty säännöllisesti muun muassa vanhempainiltoja sekä Lapset puheeksi- ja vasukeskusteluja. Haapavedellä on tarjolla paljon erilaisia harrastusmahdollisuuksia yhdistysten tarjoamana sekä matalan kynnyksen kerhoja, kuten esimerkiksi Harrastamisen Suomen Mallin kerhot. Tasa-arvoisia kulttuurikokemuksia on mahdollistettu lapsille kulttuurikasvatussuunnitelman sekä Konsertti joka kouluun -toimintamallin kautta. Taiteen perusopetusta on tarjottu sekä Jokihelmen opiston että Jokilaaksojen musiikkiopiston kautta.

TIIVISTELMÄ:

- Kouluterveyskyselyn mukaan moni asia on hyvin 4. ja 5. luokan oppilaiden keskuudessa. Suurin osa on tyytyväisiä elämäänsä ja esimerkiksi koulunkäyntiä pidetään yleisesti mielekkäänä.
- Jopa 91 % 4. ja 5. luokan oppilaista harrastaa vähintään kerran viikossa.
- Kotiympäristö on pääsääntöisesti turvallinen. Lapset eivät koe keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa.
- Elintavoissa on huolestuttavia piirteitä: liikumisen väheneminen, aamupalan syömättömyys, hampaiden harjaus sekä päihteet. Yhä nuoremmilla on päihdekokeiluja.
- Asiantuntijaryhmissä huolta aiheuttaa perheiden taloudellinen tilanne.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Nuoret ja nuoret aikuiset

Kuva Seppo Aho

Tässä kohdin tarkastellaan ensin 8. ja 9. luokan oppilaiden sekä sen jälkeen toisen asteen 1. ja 2. vuosiluokan opiskelijoiden kouluterveyskyselyjen vastauksia. Kouluterveyskyselyjen yhteenveto vuodelta 2023 löytyy erillisestä liitteestä 3.

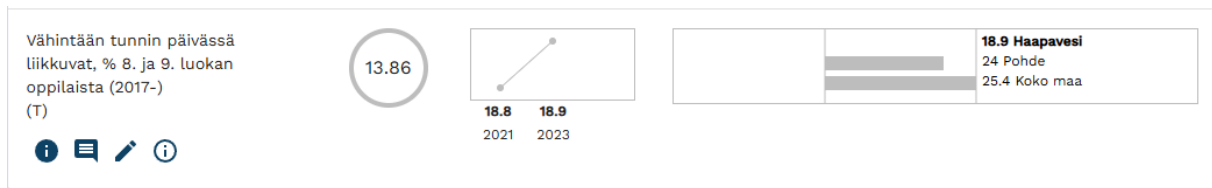
Kouluterveyskyselyjen mukaan vähintään tunnin päivässä liikkuvien 8. ja 9. luokan oppilaiden määrä on pysynyt ennallaan. Tulos on huonompi kuin koko maassa tai Pohteen alueella (kuva 18 seuraavalla sivulla). Koettu terveydentila on heikentynyt huomattavasti, ja se on myös maakuntaan sekä koko maahan verrattuna heikompi (kuva 19 seuraavalla sivulla). Peräti 34,1 % 8.- ja 9.-luokkalaisista kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on lisääntynyt, ja jopa noin 41 % vastaajista kokee sosiaalista

Ihmeen hyvä

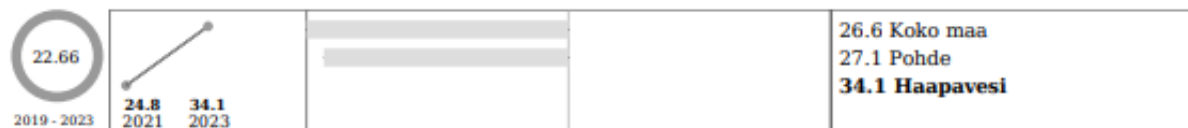
Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

ahdistuneisuutta (kuva 20). Vaikka esimerkiksi ahdistuneisuus on lisääntynyt, ovat kuitenkin nuorisopsykiatrian avohoitokäynnit 13–17-vuotiailla vähentyneet.

Kuva 18. Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

KUVA 19. Kokee terveydentilansa kohtalaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista.

Sosiaalinen ahdistuneisuus				2021	2023
Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue		
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat		Koko maa	21,2%	20,0%
		Pojat	Haapavesi	21,8%	31,5%
			Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	21,2%	20,5%
	Tytöt		Koko maa	48,1%	51,8%
			Haapavesi	48,8%	47,8%
			Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	48,5%	54,4%
	Yhteensä		Koko maa	35,1%	36,3%
			Haapavesi	38,1%	40,6%
			Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	35,3%	37,9%

KUVA 20. Sosiaalinen ahdistuneisuus 8. ja 9. luokan oppilailla.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Koulukiusaamisen määrä on pysynyt ennallaan. 8. ja 9. luokan oppilaista 7,2 prosenttia joutui vuonna 2023 kiusatuiksi vähintään kerran viikossa. Kouluterveyskyselyssä 8.- ja 9.-luokkalaisista 15,3 % kertoi kokeneensa fyysistä uhkaa vuoden aikana, ja 33,9 % kertoi kokeneensa henkistä väkivaltaa vuoden aikana vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten suunnalta (v. 2023). Henkistä väkivaltaa kokivat erityisesti tytöt (kuva 21). Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 13–17-vuotiaiden määrä on pysynyt alhaisena.

Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana					
Kohderyhmä	Taustatekijä	Sukupuoli	Alue	2021	2023
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	Pojat	Koko maa	19,3%	17,2%
			Haapavesi	17,3%	19,2%
			Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	17,2%	14,7%
		Tytöt	Koko maa	42,5%	42,4%
			Haapavesi	44,6%	45,7%
			Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	40,4%	38,7%
		Yhteensä	Koko maa	31,3%	30,2%
			Haapavesi	34,3%	33,9%
			Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	29,2%	27,1%

KUVA 21. Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, 8. ja 9. luokan oppilaat.

8. ja 9. luokan oppilaiden elintavoissa on parantamisen varaa. Koululounaan syö yhä harvempi; vuonna 2023 peräti 36,1 % 8. ja 9. luokan oppilaista jätti koululounaan syömättä. Samansuuntaista kehitystä on ollut nähtävissä myös Pohjois-Pohjanmaan tai koko maan luvuissa. Ylipaino vaikuttaisi olevan nousussa Haapavedellä. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn mukaan 8. ja 9. luokan oppilaista 17,1 % oli ylipainoisia. Hampaiden harjaus kahdesti päivässä on kehittynyt parempaan suuntaan (jättää hampaansa harjaamatta

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

kahdesti päivässä, % ikäluokasta: 49,3 % -> 41 %, vuosina 2021–2023), mutta tulos on edelleen kuitenkin korkeampi kuin koko maassa (35,7 %) tai Pohteen alueella (36 %) keskimäärin.

Asiantuntijaryhmissä etenkin päihteiden käyttö nuorten keskuudessa on aiheuttanut huolta. Vaikka toisaalta kokemustiedon mukaan päihteettömyyden ihannointi on lisääntynyt, niin nuorten keskuudessa on havaittavissa esimerkiksi sähkötupakan lisääntyntä käyttöä. Nuorten keskuudessa on havaittavissa myös kannabiksen käyttöä. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan humalahakuinen juominen on kuitenkin vähentynyt. Toinen asiantuntijaryhmissä huolta aiheuttava ilmiö on väkivallan ja sen ihannoinnin lisääntyminen. Rikoksista syyllisiksi epäiltyjen 15–17-vuotiaiden määrä on kasvanut (kuva 22). Rikollisuutta on myös suhteessa enemmän kuin Pohteen alueella tai koko maassa keskimäärin.

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

KUVA 22. Rikoksista syyllisiksi epäillyt 15–17-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä.

Osallisuuden tunne on hieman parantunut, mutta edelleen 8.- ja 9.-luokkalaisista vain kolmannes kokee olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä. Harrastusaktiivisuus on myös tässä ikäluokassa korkea; vastaajista 94,5 % harrastaa jotain vähintään kerran viikossa. Yksinäisyyttä haapavetisistä nuorista koki 18,8 %. Määrä on ollut noususuuntainen. Toisaalta taas entistä useampi nuori koki, että heillä on vähintään yksi läheinen ystävä. Kokemuksen mukaan nuorilla on kova tarve turvallisille ja luotettaville aikuisille niin koulussa, kotona kuin vapaa-ajallakin. Muun muassa Haapavedellä toimivat nuorisotoimijat tekevät erittäin tärkeää työtä nuorten vapaa-ajalla.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Vuosina 2021 ja 2023 tehtyjen kouluterveyskyselyjen mukaan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden koettu terveydentila on heikentynyt. Vuonna 2023 terveydentilansa koki keskinkertaiseksi tai huonoksi peräti 38,3 % opiskelijoista, kun vuonna 2021 lukema oli 25,4 % (kuva 23). Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden kohdalla koettu terveydentila oli lukiolaisia parempi. Heistä 18,2 % koki terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi. Tulos oli parempi kuin koko maassa tai Pohteen alueella keskimäärin.

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

KUVA 23. Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.

Vähän liikkuvien lukiolaisten määrä on laskenut. Myös ammattikoululaisten kohdalla tilanne on hieman kohentunut, mutta heistä edelleen peräti 37,5 % harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla vain korkeintaan tunnin viikossa. Ylipaino on vähentynyt lukiolaisten keskuudessa (23,7 % -> 17,9 %). Ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ylipainoisia oli 27,4 %. Lukiolaisilla ruokailutottumukset ovat menneet huomattavasti huonompaan suuntaan: peräti 46,9 % jättää vuoden 2023 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan aamupalan syömättä joka arkipäivä ja myös koululounaan jättää väliin yhä useampi. 37 % opiskelijoista ei syö koululounasta päivittäin (kuva 24 seuraavalla sivulla). Tulokset ovat myös huonompia maakuntaan tai koko maahan verrattuna. Ammattikoulun opiskelijoiden keskuudessa aamupalan syöminen on myös vähäistä. 42,4 % opiskelijoista ei syö aamupalaa joka arkipäivä. Koululounaan syöminen on kuitenkin hyvällä mallilla, sillä vain 9,1 % ei syö

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

päivittäin koululounasta, kun esimerkiksi koko maassa lukema on 38,8 % ja Pohteen alueella 30,7 %. Hampaiden harjauksessa on petrattavaa myös lukiolaisten ja ammattikoululaisten keskuudessa. Lukiolaisista 35,8 % harjaa hampaansa vähemmän kuin kahdesti päivässä ja ammattikoululaisista peräti 65,2 %.

Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

KUVA 24. Ei syö koululounasta päivittäin, % 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.

Raittius on lisääntynyt lukiolaisten keskuudessa, ja 58 % opiskelijoista ilmoitti olevansa raittiita vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä. Toisaalta tosi humalassa olevien määrä on hieman noussut. Nikotiinituotteiden ja sähkötupakan päivittäinen käyttö on kuitenkin vähentynyt. Myös kannabiksen ja muiden laittomien huumeiden kokeilut ovat vastausten perusteella vähentyneet. Ammattikoululaisten keskuudessa päihteiden käyttö on yleisempää ja tulokset ovat myös pääsääntöisesti huonompia kuin Pohteen alueella tai koko maassa keskimäärin. Vuonna 2023 alkoholia viikoittain käyttäviä ammattikoulun 1. ja 2. vuosiluokan opiskelijoita oli 13,8 %, tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olevia 20,3 % ja tupakkatuotteita tai sähkösavukkeita päivittäin käyttäviä 36,4 %. Kannabista oli kokeillut ainakin kerran 15,6 % vastaajista ja laittomia huumeita 17,2 %. Huumeiden osalta tulokset olivat samansuuntaisia kuin koko maassa mutta huonompia kuin Pohteen alueella keskimäärin.

Harrastaneisuus on erittäin hyvää sekä lukiolaisten että ammattikoululaisten keskuudessa. Lukiolaisista jokainen vastaaja kertoi harrastavansa jotain vähintään kerran viikossa ja ammattikoululaisistakin 95,5 %. Osallisuuden tunne oli parempaa ammattikoululaisten kuin lukiolaisten keskuudessa. Lukiolaisista 46 % ja ammattikoululaisista 22,7 % kokee sosiaalista

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

ahdistuneisuutta (v. 2023). Kiusaaminen on melko vähäistä niin lukiossa kuin ammattikoulussakin.

Lukiolaisten keskuudessa fyysisen väkivallan kokemukset olivat vähentyneet, mutta henkinen väkivalta oli lisääntynyt. Jopa 39,5 % lukion 1. ja 2. vuosiluokan opiskelijoista oli kokenut henkistä väkivaltaa vuoden aikana vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten suunnalta. Ammattikoululaisten keskuudessa niin fyysisen kuin henkisenkin väkivallan kokemukset olivat melko vähäisiä. Nuorisorikollisuus on noussut vuosina 2021–2023 (kuva 25).

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

KUVA 25. Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18–20-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä.

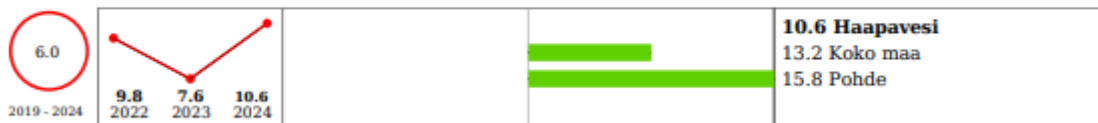
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen 16–24-vuotiaiden määrä lisääntyi hieman tarkastelujaksolla. Kuntoutusrahaa saavien 16–19-vuotiaiden määrässä oli nousupiikki vuonna 2023, mutta vuonna 2024 määrä laski vuoden 2022 tasolle. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden määrä on noussut tarkasteluvuosina. Myös nuorisotyöttömyys on kasvanut vuonna 2024 vuoden 2023 laskun jälkeen (kuva 26 seuraavalla sivulla). Vuonna 2023 toimeentulotukea sai 18–24-vuotiaista 12,7 %.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

KUVA 26. Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta.

Indikaattoritiedon mukaan Haapavedellä on tarvetta etenkin nuorten henkisen hyvinvoinnin, osallisuuden sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi. Tätä varten tarvitaan esimerkiksi koulujen yhteisöllisen hyvinvoinnin edistämistä ja vanhemmuuden tukea. Viime vuosien aikana nuorisotyöttömyyteen ja koulutuksen ulkopuolelle jääneiden tilanteeseen on pystytty vastaamaan hyvin niin työllisyyspalvelujen kuin Jelpiverkonkin työntekijöiden kautta. Kaupungin etsivän nuorisotyöntekijän avulla syrjäytymisvaarassa olevat tai syrjäytyneet nuoret saavat tukea esimerkiksi erilaisten ongelmien hoitoon, ja yksilö- ja starttivalmentaja edistää terveellisten elämäntapojen omaksumista sekä arjen sujuvuutta.

Ehkäisevää päihdetyötä on toteutettu hyödyntämällä muun muassa PAKKA-toimintamallia, joka tähtää ikärajavaltavien tuotteiden (alkoholi, tupakka, rahapelit) saannin vaikeuttamiseen ja käytön aloitusten nostamiseen alaikäisillä. Lisäksi ehkäisevässä päihdetyössä on pyritty huomioimaan ajankohtaiset tarpeet. Sekä lasten että nuorten ja nuorten aikuisten parissa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä on kehitetty EHYT ry:n kanssa tehdyllä kumppanuussopimuksella, jonka kautta Haapavedellä on tarjottu ehkäisevän päihdetyön tunteja aina 1. luokalta toisen asteen 3. vuosiluokan opiskelijoihin saakka.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Haapavedellä on kokoontunut myös säännöllisesti EHKÄPÄ-työryhmä (ehkäisevän päihdetyön työryhmä).

TIIVISTELMÄ:

- Sekä yläkouluikäisten että toisen asteen opiskelijoiden elintavoissa on parantamisen varaa.
- Ammattikoululaisia lukuun ottamatta koettu terveydentila on heikentynyt.
- Nuoret kokevat sosiaalista ahdistuneisuutta.
- Harrastaneisuus on hyvää niin yläkoulun kuin toisen asteen opiskelijoidenkin keskuudessa.
- Asiantuntijaryhmissä ollaan huolissaan nuorten päihteiden käytöstä ja lisääntyneestä väkivallasta ja sen ihannoinnista.
- Nuorisotyöttömyys sekä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden määrä on lisääntynyt.
- On tärkeää, että nuorilla on turvallisia ja luotettavia aikuisia niin kotona, koulussa kuin vapaa-ajallakin.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Työikäiset

Kuva Seppo Aho

Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden määrä on laskenut vuosina 2021–2023. Vuonna 2023 työkyvyttömyyseläkettä sai 9,6 % vastaavan ikäisestä väestöstä (kuva 27 seuraavalla sivulla). Työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä oli isompi verrattuna koko maassa tai Pohteen alueella keskimäärin. Eniten työkyvyttömyyseläkkeelle jäämistä aiheuttivat mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt (v. 2023 5,3 %), kun taas esimerkiksi tuki- ja liikuntaelinten sekä sidekudosten sairaudet vain 1,4 %. Vaikeasti työllistyvien 15–64-vuotiaiden määrä pieneni hieman vuonna 2023, mutta lähti jälleen nousuun vuonna 2024. Rakennetyöttömyys oli kuitenkin alhaisempaa kuin maakunnassa tai koko maassa keskimäärin (kuva 28 seuraavalla sivulla). Toimeentulotukea saavien 25–64-vuotiaiden määrä on laskenut tasaisesti tarkasteluvuosina 2021–2023. Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä on hieman

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

laskenut Haapavedellä ollen 58,4 vuotta vuonna 2023 (kuva 29). Tämä on alhaisempi kuin koko maassa mutta korkeampi kuin Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin.

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

KUVA 27. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat. Kehitys vuosina 2021–2023.

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

KUVA 28. Rakennetyöttömyys Haapavedellä, 15–64-vuotiaat.

Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä

KUVA 29. Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen 25–64-vuotiaiden määrä on pysynyt tasaisena vuosina 2022–2024. Vuonna 2024 erityiskorvattaviin lääkkeisiin oli oikeutettuja 25,9 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Sairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden määrä on laskenut viime vuosina. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden määrä oli koko maakuntaan nähden alhaisempi mutta korkeampi kuin koko maassa (35,6 % v. 2024).

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit ovat lisääntyneet ja lääkärikäyntejä oli huomattavasti enemmän kuin Pohteen alueella tai koko maassa keskimäärin (kuva 30 sekä kuvat 31 ja 32, seuraavalla sivulla). Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen 25–64-vuotiaiden määrä on kasvanut. Määrä on enemmän kuin koko maassa tai Pohjois-Pohjanmaalla yleisesti (kuva 33 seuraavalla sivulla). Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot ovat vähentyneet 25–44-vuotiailla, kun taas 45–64-vuotiailla ne vastaavasti nousivat vuoden 2022 laskun jälkeen. Aiemman laajan hyvinvointikertomuksen aikaan 25–44-vuotiailla koti- ja vapaa-ajan tapaturmien hoitojaksojen määrä oli paljon suurempi kuin maakunnassa keskimäärin, mutta nyt määrä on huomattavasti pienempi sekä Pohteen alueeseen, että koko maahan verrattuna. Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastolla olleita 25–64-vuotiaita oli enemmän kuin Pohjois-Pohjanmaalla ja koko maassa keskimäärin, mutta määrä on ollut laskusuuntainen viime vuosina.

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

KUVA 30. Perusterveyden avohoidon lääkärikäynnit 15–64-vuotiailla.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

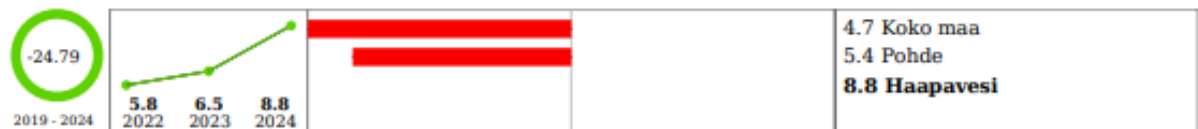
KUVA 31. Perusterveyden avohoidon lääkärikäynnit 15–49-vuotiailla.

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

KUVA 32. Perusterveyden avohoidon lääkärikäynnit 50–64-vuotiailla.

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 25 - 64-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavan ikäistä

KUVA 33. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 25–64-vuotiaat potilaat / 10 000 vastaavan ikäistä.

Sekä psyykkisten että fyysisten sairauksien ennaltaehkäisyyn on tärkeää panostaa työikäisissä. Mielenterveysperusteiset syyt aiheuttavat muun muassa työkyvyttömyyttä. Haapavedellä on runsaasti lääkärikäyntejä verrattuna muuhun maahan ja maakuntaan. Syytä tähän ei ole

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

tiedossa. Kunta voi tuottaa erilaisia palveluja, kuten esimerkiksi liikunta- ja kulttuuripalveluja, joilla voidaan edistää työikäisten hyvinvointia. Yksilöllä on kuitenkin myös oma vastuu omasta hyvinvoinnistaan.

Työllisyyden edistäminen on tärkeä osa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä. Tarkasteluvuosina Haapavedellä on panostettu vahvasti työttömien palveluihin ja työllisyyden edistämiseen. Vuosina 2022–2024 Haapavedellä toteutettiin muun muassa seuraavia toimenpiteitä:

- Kuntouttavan työtoiminnan työpaja (muuttui Pohteelle 1.1.2023)
- Ratkomo (työpajan ohjaamo-tyyppinen toiminta, johon jalkautui terveydenhoitaja, A-klinikka, oppilaitokset, kuntoutuspalvelujen tuottajat yms. Toiminta loppui kuitenkin Pohteen myötä.)
- Kylätalkkarit ja virikevieraat -hanke päättyi 31.12.2021, jonka jälkeen Kylätalkkari-toiminta vakinaistettiin kaupungille. Toiminta päättyi loppuvuodesta 2024.
- Työnhakijoille avoimen toimipisteen perustaminen Kelan tiloihin 2023
- Kelan palvelupisteen käynnistäminen syksyllä 2024
- Työllisyyttä edistävät hankkeet:
 - Seutukunnan Tyso- ja Tilke-hankkeet, päättyneet
 - Ihmeen digi -hanke, päättynyt
 - Kelekka -hanke, päättynyt
 - Tahtotilasta tulokseen -hanke, päättynyt
 - Kohtaantoa -hanke, edelleen käynnissä

Asiantuntijaryhmien keskusteluissa huolta aiheuttivat kunnan omien työllisyyspalvelujen supistuminen. Onkin erityisen tärkeää, että Haapaveden kaupungin ja Raahen työllisyysalueen välinen yhteistyö lähtee sujuvasti käyntiin.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

TIIVISTELMÄ:

- Työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on laskenut. Eniten työkyvyttömyyttä aiheuttivat mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt.
- Rakennetyöttömyys on alhaisempaa kuin maakunnassa tai koko maassa keskimäärin.
- Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä oli vuonna 2023 Haapavedellä 58,4 vuotta.
- Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit ovat lisääntyneet ja lääkärikäyntejä oli huomattavasti enemmän kuin Pohteen alueella tai koko maassa keskimäärin.
- Sekä psyykkisten että fyysisten sairauksien ennaltaehkäisyyn on tärkeää panostaa työikäisissä.
- Tarkasteluvuosina Haapavedellä on panostettu vahvasti työttömien palveluihin ja työllisyyden edistämiseen, muun muassa erilaisten työllisyyttä edistävien hankkeiden kautta.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Ikäihmiset

Kuva Seppo Aho

Kuten aiemmin jo todettiin, Haapaveden väestö ikääntyy. 65 vuotta täyttäneitä oli vuonna 2024 vähän reilu neljännes väestöstä (26,5 %, kuva 34 seuraavalla sivulla). 65 vuotta täyttäneitä on Haapavedellä enemmän kuin maakunnassa tai koko maassa keskimäärin. Tilastojen mukaan yli 65-vuotiaiden taloudellinen tilanne on kohtalaisen hyvä. Vuonna 2023 toimeentulotukea sai 1,5 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Täyttä kansaneläkettä saavien osuus osoittaa pienituloisuutta eläkeikäisessä väestössä. Haapavedellä sai vuonna 2024 täyttä kansaneläkettä 65 vuotta täyttäneistä 2,4 %. Pienituloisten osuus on ollut laskeva, mutta osuus on edelleen enemmän kuin koko maassa tai maakunnassa keskimäärin. Myös keskimääräiset kokonaiseläkkeet ovat olleet noususuuntaiset viime vuosina. Vuonna 2023 keskimääräinen kokonaiseläke oli 1567 €/kk, joka oli noin 200 euroa vähemmän kuin esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin (kuva 35 seuraavalla sivulla).

Ihmeen hyvä

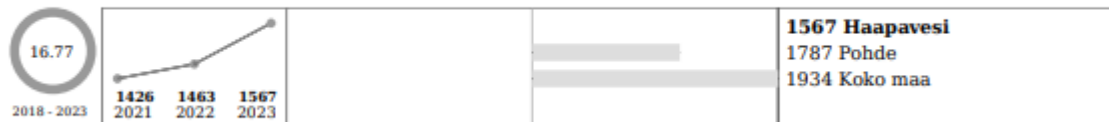
Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

65 vuotta täyttäneet, % väestöstä

KUVA 34. 65 vuotta täyttäneet, % väestöstä.

Keskimääräiset kokonaiseläkkeet, omaa eläkettä saavat, eur/kk

KUVA 35. Keskimääräiset kokonaiseläkkeet Haapavedellä.

Yhä useampi ikäihminen asuu kotona. 75 vuotta täyttäneistä 91,4 % asui kotona (kuva 36) ja 80 vuotta täyttäneistäkin vielä 87,4 % (v. 2023). Määrät ovat suurin piirtein samoja kuin koko maassa ja Pohteen alueella keskimäärin. Yksin asuvia 75 vuotta täyttäneitä henkilöitä oli noin 41 %.

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

KUVA 36. Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

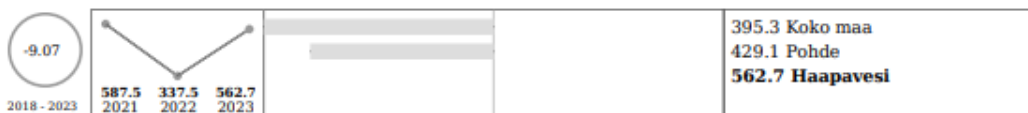
Niin kuin työikäisissäkin, myös 65 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntien määrä on iso verrattuna Pohteen alueeseen tai koko maahan. Käyntien määrä väheni vuonna 2022, mutta lähti uudelleen nousuun vuonna 2023 (kuva 37). Koti- ja vapaa-ajan turmien määrä lähti myös nousuun vuoden 2022 laskun jälkeen (kuva 38). Vammojen ja myrkytyksen vuoksi sairaalassa hoidettujen 65 vuotta tai 75 vuotta täyttäneiden määrä on pienehkö, verrattuna myös koko maahan tai maakuntaan. Sitä vastoin kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä lisääntyivät reilusti vuonna 2023 vuoden 2022 laskun jälkeen, ja määrä on myös suurempi verrattuna Pohteen tai koko maan määriin (kuva 39 seuraavalla sivulla).

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

KUVA 37. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

KUVA 38. Koti- ja vapaa-ajan turmiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

KUVA 39. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä.

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen 65 vuotta täyttäneiden määrä on ollut viime vuosina laskussa. Vuonna 2024 vastaavan ikäisestä väestöstä 66,1 % oli oikeutettu erityiskorvattaviin lääkkeisiin. Kuitenkin depressiolääkkeistä korvauksia saaneiden 65 vuotta täyttäneiden määrä on noussut, ja vuonna 2023 korvausta depressiolääkkeistä sai 14,1 %.

Asiantuntijaryhmien keskusteluissa ikäihmisten osalta nousi huolenaiheina muun muassa ikäihmisten kotona pärjääminen sekä heidän liikkumismahdollisuutensa esimerkiksi sivukyliltä erilaisiin tapahtumiin / palveluihin. Yhtenä haasteena on myös tiedon välittyminen ikäihmisille, sillä tietoa on usein saatavilla lähinnä internetin ja sosiaalisen median kautta, joiden käyttö on edelleen monelle ikäihmisille haastavaa.

Haapavedellä on pyritty panostamaan ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseen ja terveyden ylläpitämiseen niin kunnan kuin lukuisten yhdistysten ja järjestöjen toiminnan kautta. Yhdistysten ja järjestöjen toiminta onkin merkittävä lisä kunnan tarjoamiin palveluihin. Muun muassa tämän vuoksi Haapaveden kaupungin tuki järjestöille ja yhdistyksille on tärkeää säilyttää jatkossakin.

Haapavedellä toimii vanhus- ja vammaisneuvosto, joka osaltaan on kehittämässä kunnan toimintaa ikäystävällisempään suuntaan. Vanhus- ja vammaisneuvosto on tehnyt aloitteen muun muassa liukuesteiden hankinnasta ikäihmisille. Liukuesteiden lisäksi kaatumisista

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

johtuvien tapaturmien ehkäisemiseksi on tarjottu kunnan toimesta hiekoitushiekkaa maksuttomasti kotitalouksille. Yhtä tärkeässä roolissa on lisäksi ikäihmisten fyysisen kunnon ylläpitäminen muun muassa matalan kynnyksen liikuntaryhmien avulla. Tiedottamisen lisäämiseksi Haapavedellä aloitettiin Kuntatiedote-kokeilu vuoden 2025 alussa.

TIIVISTELMÄ:

- Haapaveden väestö ikääntyy. 65 vuotta täyttäneitä oli vuonna 2024 vähän reilu neljännes väestöstä.
- Yli 65-vuotiaiden taloudellinen tilanne on kohtalaisen hyvä. Vuonna 2023 keskimääräinen kokonaiseläke oli 1567 €/kk.
- Yhä useampi ikäihminen asuu kotona.
- 65 vuotta täyttäneiden perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntien määrä on iso verrattuna Pohteen alueeseen tai koko maahan.
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä lisääntyivät reilusti vuonna 2023 vuoden 2022 laskun jälkeen.
- Huolenaiheina ovat muun muassa ikäihmisten kotona pärjääminen, ikäihmisten liikkumismahdollisuudet sekä tiedon välittyminen ikäihmisille.
- Kunnan sekä yhdistysten ja järjestöjen tarjoamat matalan kynnyksen palvelut ovat tärkeitä ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Kaikki ikäryhmät

Kuva Seppo Aho

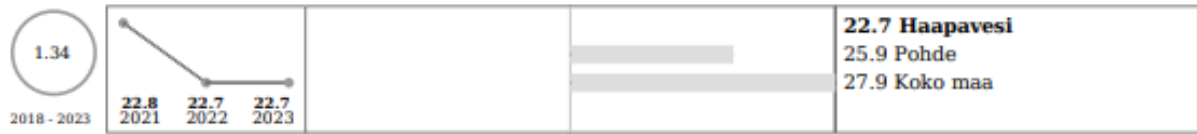
Haapaveden yleinen pienituloisuusaste sekä lasten pienituloisuusaste ovat korkeammat verrattuna maakuntaan tai koko maahan. Pienituloisuusasteet nousivat vuonna 2022, mutta lähtivät laskuun vuonna 2023. Gini-kerroin mittaa kuntalaisten tuloeroja. Mitä suurempi gini-kerroin on, sitä epätasaisempi on tulojako. Vuonna 2023 gini-kerroin oli Haapavedellä 22,7 (vrt. Pohjois-Pohjanmaa 25,9, koko maa 27,9, kuva 40 seuraavalla sivulla). Indikaattoritiedon mukaan tuloterot ovat pysyneet samalla tasolla tarkkailuvuosina. Toimeentulotukea saaneiden määrä on ollut laskusuunnassa. Vuonna 2023 toimeentulotukea saaneita kotitalouksia oli 218 ja keskimääräinen euromäärä asukasta kohden 60,2 €. Yleistä asumistukea sai 6,6 % asuntokunnista vuonna 2023. Yksinasuvat miehet (105 henkilöä) saivat yksinasuvia naisia (70 henkilöä) useammin toimeentulotukea. Toimeentulotukea saaneiden yksinasuvien naisten määrä on laskenut, mutta miesten määrä on pysynyt aika lailla ennallaan.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

KUVA 40. Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot.

Koko kunnan väestöä tarkasteltaessa perusterveydenhuollon avohoitokäyntien määrät niin lääkäriellä kuin muillakin ammattiryhmillä ovat huomattavasti isommat kuin Pohteen alueella tai koko maassa keskimäärin (kuva 41 sekä kuva 42 seuraavalla sivulla). Lääkärikäynnit ovat lisääntyneet, mutta käynnit muilla ammattiryhmillä vastaavasti vähentyneet. Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit ovat olleet laskusuunnassa. Sitä vastoin aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit ovat vuoden 2022 laskun jälkeen lähteneet uudelleen nousuun vuonna 2023. Korkeimmillaan määrä oli vuonna 2021. Myös mielenterveyden avohoitokäyntien määrä on paljon isompi kuin Pohteen alueella tai koko maassa keskimäärin (kuva 43 seuraavalla sivulla).

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

KUVA 41. Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1000 asukasta.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Perusterveydenhuollon muut avohoitokäynnit (muu ammattiryhmä kuin lääkäri) / 1 000 asukasta

KUVA 42. Perusterveydenhuollon muut avohoitokäynnit / 1000 asukasta.

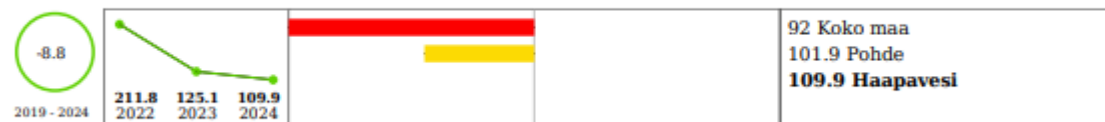
Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä

KUVA 43. Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot vähenivät reilusti vuonna 2022, mutta lisääntyivät taas vuonna 2023. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen potilaiden määrä nousi vuonna 2023, mutta laski vuonna 2024. Myös tässä määrä on isompi kuin maakunnassa tai koko maassa. Tämän lisäksi päihdehuollon avopalveluissa oli enemmän asiakkaita kuin koko maassa tai Pohteen alueella keskimäärin. Sairauspäivärahaa saaneiden määrä on laskenut vuosina 2022–2024 (kuva 44).

Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

KUVA 44. Sairauspäivärahaa saaneet 16–64-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Tilastojen mukaan erilaisten rikosten määrä on pääsääntöisesti vähentynyt Haapavedellä lukuun ottamatta omaisuusrikoksia ja poliisin tietoon tulleita henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia. Maakuntaan tai koko maahan verrattuna erilaisia rikoksia tehtiin Haapavedellä keskimäärin vähemmän tai suurin piirtein saman verran. Pääsääntöisesti Haapavedellä on kuitenkin turvallista asua, kuten todettiin myös eri asiantuntijaryhmien keskusteluissa.

Terveydenedistämisasiivisuudessa (TEA) Haapavedellä on vielä parannettavaa, vaikka pistemäärä onkin noussut vuosina 2022–2024 (kuva 45). Seuraavalla sivulla olevassa kuvassa (kuva 46) on TEAvisari-tilanne vuodelta 2024.

Terveydenedistämisasiivisuus kunnassa - TEA, pistemäärä

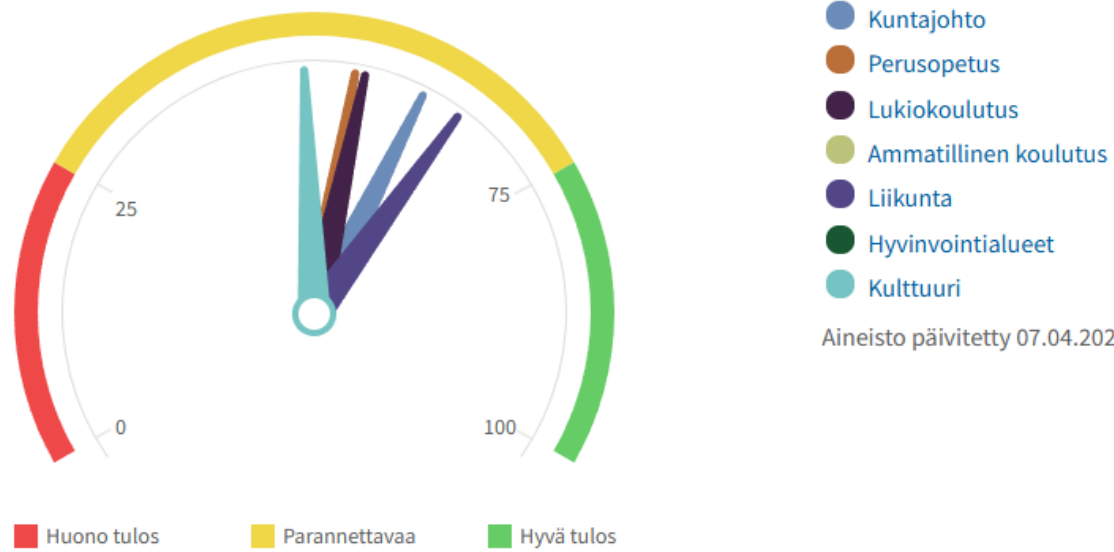
KUVA 45. TEA-pistemäärän kehitys vuosina 2022–2024 Haapavedellä.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Kaikki sektorit : Haapavesi 2024

KUVA 46. TEAviisari v. 2024.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

TIIVISTELMÄ:

- Haapaveden yleinen pienituloisuusaste sekä lasten pienituloisuusaste ovat korkeammat verrattuna maakuntaan tai koko maahan.
- Toimeentulotukea saaneiden määrä on ollut laskusuunnassa.
- Haapaveden gini-kerroin (kuntalaisten tuloerojen mittari) on pienempi kuin maakunnassa tai koko maassa keskimäärin. Mitä suurempi gini-kerroin on, sitä suurempia kuntalaisten tuloerot ovat.
- Erikoissairaanhoidon lukuun ottamatta haapavetiset käyttävät terveydenhuollon palveluita (esimerkiksi mielenterveyden avohoitokäynnit, perusterveyden lääkärikäynnit) enemmän kuin Pohteen alueella tai koko maassa keskimäärin.
- Haapavedellä on suhteellisen turvallista asua. Rikosten määrä on pienehkö ja rikosten määrä on pääsääntöisesti laskusuunnassa.
- Terveydenedistämisasiivisuudessa (TEA) Haapavedellä on vielä parannettavaa, vaikka pistemäärä onkin noussut vuosina 2022–2024.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Kuntalaiskysely, Minun arkeni ja elämäni -kysely sekä ZekkiPro -kysely

Keväällä 2025 toteutettuun *kuntalaiskyselyyn* saatiin 41 vastausta. Kyselyn perusteella kolme tärkeintä osa-aluetta, johon Haapavedellä pitäisi tulevina vuosina erityisesti panostaa ovat:

1. avun ja palvelun saanti silloin, kun niitä tarvitsee
2. työ
3. harrastukset

Kysyttäessä asioita, jotka ovat vastaajien mielestä Haapavedellä hyvin, esille nousi muun muassa luonto, turvallisuus, harrastusmahdollisuudet, seurakunnan tuottamat palvelut sekä Haapavedellä toimivat yhteisöt. Huolenaiheiksi / haasteiksi nostettiin tiestön kunto ja aurasasiat, nuorten pahoinvointi ja päihteiden käyttö, palveluiden saanti, kuntapolitiikan riittäisyys sekä työllisyyden vähentyminen.

Loppuvuodesta 2024 teetettiin hyvinvointialueen sekä Pohjois-Pohjanmaan muiden kuntien kanssa yhdessä *Minun arkeni ja elämäni -kysely*. Kyselyyn saatiin Haapavedellä yhteensä 170 vastausta. Kyselyssä pyydettiin vastaajaa arvioimaan hyvinvointia ja päivittäistä elämäänsä seuraavien osa-alueiden näkökulmasta: perhe, muut ihmissuhteet, luonto, rakennettu ympäristö (esimerkiksi tiet), asuminen, turvallisuus lähimmissä ihmissuhteissa, kodin paloturvallisuus, muu turvallisuuden tunne, oppiminen, työelämä tai valmius työelämään, rahan riittävyys arkeen ja peruselämään, vapaa-aika ja harrastukset, kulttuurihyvinvointi, mielen hyvinvointi, kehon terveys, liikunta ja fyysinen aktiivisuus, syöminen, uni ja lepo, riippuvuudet aineista, toiminnalliset riippuvuudet, seksuaalinen hyvinvointi, toimiva arki, avun ja palveluiden saanti silloin, kun niitä tarvitsee, usko siihen, että tulevaisuus on hyvä sekä oma päivittäinen elämä kokonaisuutena.

Tulokset eivät olleet kovin hälyttäviä millään osa-alueella. Kokemukset vaihtelivat jonkin verran esimerkiksi vastaajan iän perusteella. Huonoimmat arviot saivat rakennettu ympäristö (esimerkiksi teiden kunto), työelämä ja valmius työelämään, rahan riittävyys arkeen ja

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

peruselämään, kulttuurihyvinvointi, kehon terveys, uni ja lepo sekä avun ja palvelujen saanti silloin, kun niitä tarvitsee. Oman päivittäisen elämänsä kokonaisuutenaan koki hyväksi 109 vastaajaa ja erittäin hyväksi 28.

Suurin osa vastaajista koki kaipaavansa pientä muutosta elämäänsä (103 vastaajaa). Vain 14 vastaajaa koki kaipaavansa isoa muutosta. Pientä tai isoa muutosta elämäänsä kaipaavat vastaajat toivoivat eniten muutosta rahan riittävyteen arjessa ja peruselämässä. Seuraavaksi eniten kaivattiin muutosta avun ja palvelujen saantiin silloin, kun niitä tarvitsee.

Samaan aikaan Minun arkeni ja elämäni -kyselyn kanssa toteutettiin myös koko maakunnan alueella lapsille ja nuorille suunnattu *ZekkiPro* -kysely, jolla mitattiin lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa. Kysely teetettiin 7–17-vuotiaille. Pohteen alueella todettiin, että lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt, ja heidän kanssaan toimivilta ammattilaisilta sekä päätöksentekijöiltä puuttuu ajantasainen tieto siitä, miten lapset ja nuoret kokevat oman hyvinvointinsa. Haapavedellä kyselyyn vastasi yhteensä 604 lasta ja nuorta.

14–17-vuotiailla kysymykset liittyivät terveydentilaan, vaikeuksien voittamiseen, asumisoloihin, pärjäämiseen, perheeseen, ystäviin, talouteen, vahvuuksiin, itsetuntoon, elämään sekä keholliseen, mielenterveyden ja vamman aiheuttamaan haittaan. 14–17-vuotiaiden tulokset olivat huolestuttavia ja myös huonompia verrattuna muihin maakunnan kuntiin Hailuotoa lukuun ottamatta. Huonoimpia tulokset olivat haapavetisten 14–17-vuotiaiden keskuudessa itsetunnon, vaikeuksien voittamisen, pärjäämisen, terveydentilan, elämän ja mielenterveyden haitan osa-alueilla. Parhaimmat osa-alueet olivat muun muassa asumisolot, perhe ja ystävät. Tulosten perusteella Haapavedellä pitää kiinnittää huomiota etenkin nuorten resilienssin ja itsetunnon edistämiseen.

10–13-vuotiailla kysymykset liittyivät heräämiseen, ponnisteluun, turvallisuuteen, kouluun, kotiin, ystäviin, tavaroihin, harrastuksiin, itsetuntoon, elämään sekä keholliseen, mielenterveyden ja vamman aiheuttamaan haittaan. Haapavetisten 10–13-vuotiaiden osalta tulokset olivat huomattavasti parempia verrattuna myös Pohteen keskiarvoon. Parhaimmiksi

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

osa-alueiksi heidän ikäluokassaan koettiin koti, ystävät, turvallisuus, tavarat sekä harrastukset. Heikoimmat osa-alueet olivat herääminen, koulu ja ponnistelu. Tulosten perusteella kyseisessä ikäluokassa on tärkeää huolehtia riittävästä unesta sekä mielekkästä koulunkäynnistä.

7–9-vuotiailla kysymykset liittyivät heräämiseen, aamu- ja iltatoimiin, koulumatkoihin, kouluun, kotiin, ystäviin, tavaroihin, harrastamiseen, turvallisuuteen ja elämään. Haapavedellä 7–9-vuotiaiden tulokset olivat hyviä. Herääminen sekä aamu- ja iltatoimet koettiin vaikeimmiksi. Koulumatkojen sekä harrastamisen keskiarvo oli 8,5 ja muut osa-alueet ylsivät yli 9 keskiarvoihin. Tulosten perusteella tässäkin ikäluokassa on tärkeää kiinnittää huomiota riittävään yöuneen sekä aamu- ja iltatoimien opetteluun.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

HYTE-kerroin

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin toimii kannustimena kunnille laadukkaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön toteuttamisessa. HYTE-kerroin otettiin käyttöön 1.1.2023. HYTE-kertoimella halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, sillä hyvinvoiva väestö on sekä elinvoimaisen kunnan että hyvinvointialueen edellytys. HYTE-kertoimen suuruus määräytyy toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Vuonna 2024 Haapaveden HYTE-kerroin oli 47 (taulukko 1).

	2021	2022	2023	2024
HYTE-kerroin euroa / asukas	13,8	15,1	13,4	14,2
HYTE-kerroin, 0–100	49	53	47	47
HYTE-kerroin, 1 000 euroa	91,7	99,8	87,6	94,8

Taulukko 1. HYTE-kertoimen kehitys vuosina 2021–2024.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Prosessi-indikaattorit

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit mittaavat nykytilannetta. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on?"

Toimintaa kuvaavat indikaattorit:

- kuntajohto (5 yksittäistä indikaattoria), taulukko 3 sivulla 48
- liikunta (5 yksittäistä indikaattoria), taulukko 4 sivulla 49
- peruskoulut (4 yksittäistä indikaattoria), taulukko 5 sivulla 50
- kulttuuri (1 yksittäinen indikaattori), taulukko 6 sivulla 50

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo oli vuonna 2024 Haapavedellä 57 (asteikolla 0–100, taulukko 2). Parin viime vuoden aikana on kiinnitetty erityistä huomiota prosessi-indikaattoreihin kuuluviin toimenpiteisiin, ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvoa onkin saatu nostettua näiden toimenpiteiden johdosta.

	2021	2022	2023	2024
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo	52	49	43	57

TAULUKKO 2. Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo Haapavedellä 2021–2024.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Kuntajohto	2021	2022	2023	2024	
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista.	100	100	100	100	
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	100	100	0	0	
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.	0	0	0	0	
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	100	100	100	100	
Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja.	0	0	100	100	

TAULUKKO 3. Prosessi-indikaattorit, kuntajohto. Tiedot kerätään parittomina vuosina keväällä ja julkaistaan syksyllä. Seuraavat tiedot kerätään siis keväällä 2025 ja julkaistaan syksyllä 2025. Parannusta tulee ainakin talousarviokohtaan, kun vuoden 2025 talousarvioon on lisätty hyte-mittarit.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Liikunta	2021	2022	2023	2024	
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.	0	0	0	100	
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	100	0	0	100	
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.	0	0	0	100	
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa.	0	0	0	100	
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin.	100	100	100	0	

TAULUKKO 4. Prosessi-indikaattorit, liikunta. Tiedot kerätään parillisina vuosina keväällä ja julkaistaan syksyllä. Uusimmat tulokset on julkaistu syksyllä 2024.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Peruskoulu	2021	2022	2023	2024	
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.	75	75	0	0	
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit.	48	48	59	59	
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus.	25	25	0	0	
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa.	94	94	100	100	

TAULUKKO 5. Prosessi-indikaattorit, peruskoulu. Tiedot kerätään parittomina vuosina syksyllä ja julkaistaan seuraavan vuoden keväällä. Uusimmat tulokset on julkaistu keväällä 2024.

Kulttuuri	2021	2022	2023	2024	
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä.	100	100	0	0	

TAULUKKO 6. Prosessi-indikaattorit, kulttuuri. Tiedot kerätään parittomina vuosina keväällä ja julkaistaan syksyllä. Kulttuurikaveritoiminta aloitettiin vasta syksyllä 2023, minkä vuoksi sitä ei ole huomioitu tuloksissa. Kaikukorttikokeilu alkoi alkuvuodesta 2024. Seuraavat tiedot kerätään siis keväällä 2025 ja julkaistaan syksyllä 2025. Tulos tulee paranemaan.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Tulosindikaattorit

Tulosindikaattorit kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla. Niiden avulla mitataan muutosta. Tulosindikaattoreiden keskiarvo oli vuonna 2024 Haapavedellä 37 (asteikolla 0–100, taulukko 7). Tulosindikaattoreille on määritelty tavoitetasot, joiden mukaan kunnan saamat tulokset pisteytetään (taulukko 8 seuraavalla sivulla). Tulosindikaattoreiden keskiarvo on huonontunut huomattavasti Haapavedellä. Tulos laskee samalla myös Haapaveden HYTE-kerrointa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen prosesseja ja toimenpiteitä on kuitenkin pyritty jatkuvasti parantamaan ja kehittämään. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen onkin pitkäjänteistä työtä, joten nyt tehtyjen toimenpiteiden vaikutus saatetaan nähdä vasta myöhemmin tulosindikaattoreissa. Aktiivista työtä on siis jatkettava ja mietittävä tarvittaessa muutoksia jo tehtyihin tai suunnitteilla oleviin toimenpiteisiin.

	2021	2022	2023	2024
Tulosindikaattoreiden keskiarvo	45	57	51	37

TAULUKKO 7. Tulosindikaattoreiden keskiarvo Haapavedellä 2021–2024.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Tulosindikaattorit	2021	2022	2023	
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (tavoite 5 %).	24,8	-	34,1	
Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (tavoite 5 %).	12,4	-	17,1	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (tavoite 5 %).	5,7	6,5	8,2	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (tavoite 0,5 %).	0,8	0,9	0,9	
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä (tavoite 5 %).	10,4	10,1	9,6	
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön (tavoite 230 hoitajaksoa).	483,5	283,2	460,9	

TAULUKKO 8. Tulosindikaattorit. Tulosindikaattoreiden osalta lukemia ei ole vielä tiedossa vuodelta 2024.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Yhteenveto

Haapaveden kuntalaisten hyvinvoinnissa on monia haasteita. Väestön väheneminen ja ikääntyminen vaikuttavat huoltosuhteeseen ja palveluiden tarpeeseen. Talouden heikkeneminen vaatii tasapainottamista, mutta kuitenkin ilman liiallisia palveluiden supistuksia. Työllisyystilanteen heikentyminen on merkittävä ongelma, sillä vaikeasti työllistyvien määrä on nousussa. Eri ikäryhmissä on myös monenlaisia haasteita ja huolenaiheita. Lapsilla ja nuorilla esimerkiksi heikentynyt terveydentila, lisääntynyt ahdistuneisuus, väkivallan kokemukset sekä päihteiden käyttö, työikäisillä muun muassa mielenterveysongelmat sekä tapaturmat ja ikäihmisillä tapaturmien määrä. Lisäksi kuntalaiset kokevat, että avun ja palvelujen saanti ei ole riittävää.

Toisaalta Haapavedellä on myös positiivisia kehityssuuntia. Koulutustaso on nousussa, vaikka se on edelleen alhainen. Lasten tyytyväisyys elämään ja harrastaneisuuden lisääntyminen ovat myönteisiä merkkejä. Talouden tasapainottaminen on tuottanut ylijäämäisiä tuloksia. Turvallisuus on myös yksi Haapaveden vahvuuksista. Haapavetiset arvostavat luontoa, harrastusmahdollisuuksia sekä toimivia yhteisöjä.

Haapaveden hyvinvoinnin parantamiseksi on tärkeää panostaa avun ja palvelujen saatavuuden parantamiseen, jotta kuntalaiset saavat tarvitsemansa palvelut ajoissa. Työllisyyden edistämiseen tulee kiinnittää huomiota jatkamalla työllisyyttä edistäviä hankkeita sekä tekemällä tiivistä yhteistyötä työllisyysalueen kanssa. Erityisesti nuorten työllistymistä tulee tukea. Nuorten hyvinvoinnin edistäminen vaatii resursseja lasten ja nuorten palveluihin. Nuorisotyössä korostuvat turvalliset ja luotettavat aikuiset. Ikäihmisten hyvinvoinnin tukemiseksi on tärkeää parantaa tiedon välittymistä ja liikkumismahdollisuuksia sekä jatkaa panostusta matalan kynnyksen liikuntaryhmiin ja järjestöjen toimintaan. Tiestön kuntoon tulee investoida, jotta liikkuminen on turvallista ja sujuvaa. Kunnan on tärkeää luoda kuntalaisille tasa-arvoisia osallistumismahdollisuuksia varallisuudesta huolimatta esimerkiksi

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Kaikukortin ja maksuttomien tapahtumien kautta. Työllisyyden edistämiseen ja koulutukseen panostaminen ovat myös keskeisiä keinoja pienituloisuuden vähentämiseksi.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

Hyvinvointisuunnitelman ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelman toteutuminen

Kerätyn hyvinvointitiedon perusteella hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2021–2025 valittiin neljä painopistealuetta:

1. Kaupungin elinvoimaisuus
2. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi
3. Kokonaisvaltainen hyvinvointi eri ikäryhmissä
4. Osallisuus ja yhteisöllisyys

Hyvinvointisuunnitelman sekä ehkäisevän päihdetyön suunnitelman toteutuminen vuosina 2021–2025 löytyy liitteestä 1.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

OSA 2: HYVINVOINTISUUNNITELMA 2026–2029

Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2026–2029 laaditaan syksyllä 2025.

Ihmeen hyvä

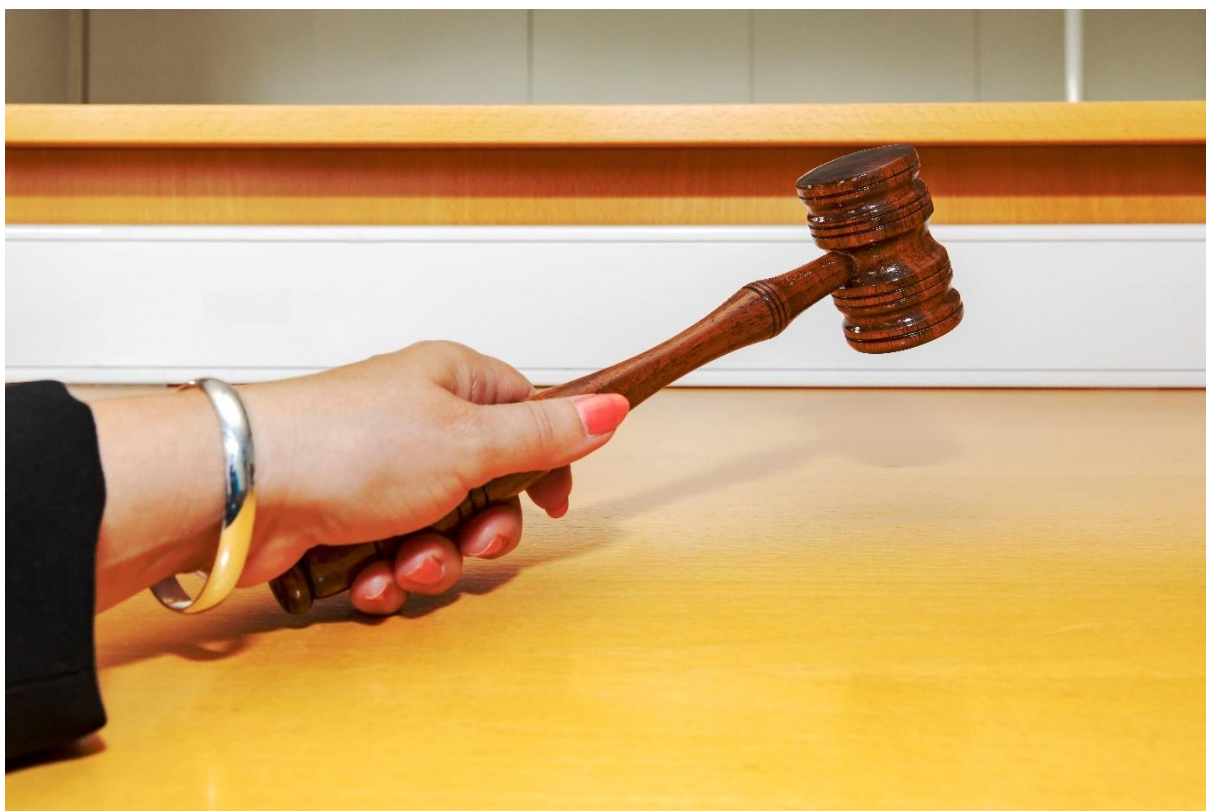
Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

OSA 3: VALTUUSTOKÄSITTELY

Haapaveden kaupungin laaja hyvinvointikertomus vuosille 2025–2029 on hyväksytty Haapaveden kaupunginvaltuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua seuraavin aikatauluin:

Kertomus vuosilta 2021–2025: x.x.2025

Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2026–2029: x.x.2025

Kuva Seppo Aho

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

LÄHTEET

Kuntalaki 410/2015, <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>.

Terveystieteiden tutkimuslaki 1326/2010, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>.

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi, <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>.

THL. TEAviisari. <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>.

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi

LIITTEET

Liitteet löytyvät erillisistä asiakirjoista.

LIITE 1. Hyvinvointisuunnitelman 2021–2025 sekä Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman 2023–2025 toteutuminen

LIITE 2. Indikaattoritieto

LIITE 3. Kouluterveyskyselyn tulokset vuonna 2023

Ihmeen hyvä

Haapaveden kaupunki, PL 40, 86600 Haapavesi. Kaupungintalo, Tähtelänkuja 1, 86600 Haapavesi. Puhelin 044 7591 300, neuvonta@haapavesi.fi, www.haapavesi.fi